

9. Колесник, Є. Виховання співака-актора в контексті української оперної школи. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*, (2(55)), 2022. С. 111-124. [https://doi.org/10.31318/2414-052X.2\(55\).2022.266551](https://doi.org/10.31318/2414-052X.2(55).2022.266551)

10. Пістунова, Т. Гра на музичному інструменті у професійній діяльності актора. *Наукові записки ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*, Тернопіль, (1), 2017. С. 75-79.

11. Сергеева, Л., Просіна, О., Ілляхова, М. Творчість як фактор мотивації досягнень: навчальний посібник. Київ., 2023. 124 с. <https://surl.gd/vubwad>

АНАЛІЗ КОНФЛІКТУ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ СЦЕНІЧНОГО ПРОЕКТУ. КРЕАТИВНІ МЕТОДИ ТА ПРАКТИКИ

*Кіно В. А., старший викладач кафедри сценічного мистецтва і культури
Київський національний університет технологій і дизайну*

Ключові слова: конфлікт, сценічне мистецтво, конфліктна ситуація, предмет конфлікту.

Сценічний проект (драматична вистава) – це ніщо інше, як майстерно вибудований (режисером) та майстерно розіграний (акторами) конфлікт. Конфлікт є найважливішою рисою драматургії і загалом театру, як мистецтва. Театрознавиця Ганна Липківська у своїй книзі «Світ у дзеркалі драми» зазначає суттєву відмінність між конфліктними взаємовідносинами у житті та в драматургії. «У побуті ми, як правило, намагаємося пригасити конфлікт у зародку, не допустити його розпалювання..., то драматургія, власне, починається там (і тоді...), де ситуація, в якій закладена суперечність, переростає у конфлікт». Тому в роботі над виставою, над роллю важливою складовою є ретельний аналіз конфлікту.

Що ж таке конфлікт? Теорія драматургії визначає, що це – основне протиріччя, яке призводить дійових осіб до боротьби, розгортається в подіях п'єси і завершується в її межах. «Зіткнення протилежних інтересів і поглядів, напруження і крайнє загострення суперечностей, що призводить до активних дій, ускладнень, боротьби, супроводжуваних складними колізіями», - зазначають у Літературознавчому словнику-довіднику.

З чого ж почати аналіз конфлікту? Конфліктна ситуація виникає тоді, коли є, з'являється предмет конфлікту. Тож і аналізувати конфлікт варто з його визначення.

Предмет конфлікту – це така собі точка збігу інтересів, протилежних інтересів дійових осіб. Предмет конфлікту може бути трьох видів: конкретний (маєток, жінка, чоловік), конкретно-узагальнений (корона, трон, вишневий сад) або – і дуже часто - якесь принципове поняття

(справедливість, ставлення до чогось, з'ясування істини). Г. Липківська зазначає, що «найчастіше предмет конфлікту є такий, що «помацати» його неможливо: відновлення справедливості, ціннісні орієнтації, політична перспектива, людська доля... Але в будь-якому разі він не вичерпує самої сутності конфлікту... - лише слугує індикатором основної суперечності, перетину інтересів персонажів, які не співпадають або є різко протилежними».

Часто конфліктна ситуація народжується ще до початку п'єси. Подія, яка її породжує, називається висхідною. Її треба виявити, бо з неї все почалося. А завершується конфлікт завжди в межах п'єси. В останній події, яку ми називаємо розв'язкою.

Існує три способи завершення конфлікту. Перший - конфлікт вирішений (боротьбу закінчено, сторони домовились), що притаманний легким жанрам (комедії, водевілю, мелодрамі). Другий – конфлікт вичерпано (зникають сили, що діють у боротьбі), що притаманний трагедіям, драмам. І нарешті третій спосіб – конфлікт знято, або *Deus ex machina* («Бог з машини»), коли в ситуацію втручається третя сила, яка не брала участі в конфлікті (притаманний різним жанрам).

Аналізуючи конфлікт актори з режисером мають на меті краще зрозуміти запропоновані обставини п'єси, цілі та завдання своїх героїв, ступінь їх участі в боротьбі. Розуміння конфлікту, місця персонажу в ньому, допоможе актору і у виборі виразних засобів для створення повноцінного сценічного образу.

Конфлікти розрізняють за силою – антагоністичні (непримиренні) в трагедіях, героїчних драмах та неантагоністичні, коли вирішення можливе. За формою боротьби конфлікти поділяють на відкриті, коли герої знають про наміри один одного і боротьба ведеться відкрито, та закриті, коли герої співіснують начебто без конфлікту, але це до певного моменту. Після чергової події конфлікт відкривається. Відомий теоретик драми П. І. Рулін у своїй «Програмі курсу «Драматургія» з притаманною його визначенням образністю взагалі наголошує на двох основних, так би мовити, схемах драматичної боротьби – «боротьба двох таборів» та «боротьба з долею».

Актору треба добре зрозуміти та відчувати різницю між конфліктом внутрішнім та зовнішнім. Головна їх відміна – в розміщенні предмету конфлікту. Або він між конфліктуючими сторонами, або в самій людині. Але за законами театру будь який внутрішній конфлікт обов'язково мусить вийти на зовнішній вияв.

Різними конфліктами є і за змістом. В драматургії можна зустріти безліч морально-етичних конфліктів, психологічних, соціальних. Трагедіям притаманний філософський конфлікт. Зустрічаємо конфлікти військові, виробничі тощо. Розуміння змісту конфлікту допомагає актору і режисеру у виборі вірних виразних засобів для створення художнього образу ролі і вистави в цілому.

Як певний метод аналізу конфлікту, можна запропонувати такий умовний «протокол» (план) :

1. Виявлення предмету зіткнення (в майбутньому – предмету боротьби).

2. Вивчення висхідних запропонованих обставин та визначення висхідної події, що призвела до боротьби.

3. Визначення зав'язки конфлікту, першої події, з якої почалася боротьба.

4. Аналіз конфлікту за силою та за формою боротьби, за розміщенням предмету конфлікту.

5. Виявлення та аналіз інших конфліктів, що існують і розвиваються паралельно до основного.

6. Визначення розв'язки конфлікту (останньої події, де завершується конфлікт), способу його завершення.

7. Усвідомлення змісту конфлікту, відбір виразних засобів для створення художнього образу ролі і вистави.

При створенні сценічного проекту (драматичної вистави) треба чітко розуміти, що всі головні дійові особи мають причетність до конфлікту, і завдання аналізу конфліктної ситуації полягає в тому, щоб усвідомити міру цієї причетності, її мету та знайти місце героя на тому чи іншому боці боротьби.

Список використаних джерел

1. Літературознавчий словник-довідник/ Р. Т. Громяк, Ю. І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997
2. Лесь Курбас: Система і метод// Укр.театр. – 1998.
3. Липківська А.(Г.) К. Світ у дзеркалі драми. - К.: «Кий», 2007
4. Рулін П. І. Програма курсу «Драматургія» // Рулін П. І. На шляхах революційного театру: Збірка. – К.:Мистецтво, 1972

АКТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ, МАЙСТЕРНІСТЬ ІМПРОВІЗАЦІЇ ЯК КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ СЦЕНІЧНОЇ ВИРАЗНОСТІ

*Кіно Д. В., викладач кафедри сценічного мистецтва і культури
Київський національний університет технологій і дизайну*

Ключові слова: акторська майстерність, імпровізація, сценічна діяльність, сценічна свобода, репетиція, вистава.

Акторська майстерність завжди була однією з найважливіших складових мистецтва театру та кіно. Від професіоналізму актора залежить не лише технічна точність виконання ролі, а й здатність передати глибину емоційного стану персонажа, його внутрішню боротьбу, переживання. Особливою складовою акторської майстерності є імпровізація — здатність актора адаптуватися до змін, працювати без попередньо написаного тексту або сценарію, виражати емоції та думки спонтанно. Імпровізація дозволяє акторам розширити межі своїх ролей і виявити непередбачувані грані їх персонажів. За